

Johan:

Hej och välkomna till Litteraturresan. Jag heter Johan Hemmingsson och arbetar som litteraturutvecklare på Region Jämtland Härjedalen.

Under åtta avsnitt av den här podden ska jag ta ett snack med en författare från varje kommun i länet. Vi kommer prata om högt och lågt, författarskap, skrivande och vad som än kan dyka upp. Vem vet, det kan bli lite tull också. Nu, braal ma!

Johan:

Litteratur är ett väldigt brett begrepp. Många tänker osökt på skönlitteratur och en spännande berättelse där vi får följa en huvudkaraktär från början till slut.

Men i dagens avsnitt så ska vi ta ett meta-grepp på litteraturen och prata med en författare som har skrivit en fackbok, om att skriva fackbok. Litteraturresan gör ett nedslag i Offerdal och tar ett snack med Lotte Mjöberg. Lotte, välkommen till Litteraturresan.

Lotte:

Tusen tack.

Johan:

Du skriver i din bok "Ett, två, tre fackbok!" att fackböcker är de äldsta böckerna och hänvisar till juridiska skrifter från Mesopotamien som är flera 1000 år gamla. Stämmer det här?

Lotte:

Jajjemen, och fackböcker är också de böcker som är mest utgivna genom tiderna. Tänk på Bibeln, Maos lilla röda, och så vidare. Det är ju enorma upplagor och, fackböcker är också de böckerna som vi tidigast har omkring oss.

Läseböcker, alla faktaböcker i skolan, läromedel och så. Vi har en enorm mängd fackböcker omkring oss utan att vi riktigt tänker på det.

Johan:

De flesta tänker ju inte på de här böckerna i samma genre, så vi får nog ta och börja från början och reda ut begreppen här. Vad är en fackbok?

Lotte:

Ja, jag skulle säga så här att det är lättare att säga vad en fackbok faktiskt inte är. Man brukar generellt säga att det inte är poesi och skönlitteratur eller memoarer, utan man skriver om någonting annat. Och sen är det också en liten begreppsförvirring för att det kan kallas faktabok, fackbok eller sakprosa. Jag håller mig till begreppet fackbok, det tycker jag är tydligast. Men det är också intressant att idag så blir gränsen mellan skönlitteratur och fackbok allt luddigare, man brukar tala om dokumentärromaner numera till exempel, och att man utvecklar ofta ett mycket tydligt "jag" i fackböcker som man aldrig gjorde förut.

Johan:

Så att utvecklingen går hela, hela tiden framåt. Kan man säga att skönlitteraturen och fackböckerna börjar närma sig lite grann?

Lotte:

Ja, det skulle man kunna göra. Det är ju inte fastslagna gränser så, allting är ju i utveckling. Allting är ju en process, så det skulle man absolut kunna säga.

Johan:

Okej. Vi ska absolut gräva vidare i det här med fackböcker, men först och främst så vi måste ju faktiskt prata om elefanten i rummet här. Du kommer från Offerdal, men din Offerdalsdialekt är inte jättebred?

Lotte:

Nej, om du skulle fråga mig vilken siffra som kommer efter 39 så skulle det bli väldigt tydligt att jag kommer från Småland, för då skulle jag säga 40. Men jag får ju skärpa mig lite här så att ni ska förstå mig.

Johan:

Hur hamnade du i Jämtland?

Lotte:

Ja alltså vi bodde i Stockholm och var här uppe en sommar för att fiska och plocka hjortron och hälsa på en kompis. Och så plötsligt så ja, det ramlade på oss en gård faktiskt – jag kan inte uttrycka det på något annat sätt – för en mycket billig penning. Så plötsligt bara stod vi där med en gård i Offerdal och så tänkte vi, "vi testar", och det har vi aldrig ångrat.

Johan:

Vad skönt att höra.

Lotte:

Jo faktiskt en gång! När det var minus trettiofyra och bilen hade pajat, ja då då tänkte jag – det var enda gången – jag tänkte, nej, vad gör jag här?

Johan:

Men du tog dig igenom det där och du är fortfarande kvar här i Jämtland. Men hur kom du in på själva skrivandet då?

Lotte:

Ja alltså, jag kommer från en väldigt skrivande miljö- Böcker omkring mig, skrivande människor i min uppväxt hela tiden. Så för mig var det väldigt naturligt. Jag har en väldigt avslappnad inställning till skrivandet och jag har ju märkt att en del sätter författare på piedestal och så där, men jag gör inte det.

Johan:

Ja, men det är väl klokt, och du har aldrig varit intresserad av själva skönlitteraturen?

Lotte:

Ja alltså, jag har aldrig varit intresserad av att skapa påhittade figurer och världar. Utan det finns så mycket intressant i den här världen att lyfta och skriva om – otroligt mycket omkring oss.

Johan:

Det har du helt rätt i. Och medans vi sitter här så lär ju jag mig saker om mig själv också, för att när vi pratar om fackbok så återvänder jag till skönlitteratur hela, hela tiden. Så det är ju

ganska intressant hur man har blivit stöpt i en form, särskilt med tanke på att fackboken är de allra äldsta böckerna och ändå så fortsätter jag dravla om skönlitteratur här.

Lotte:

Ja, du är ju inte ensam om det. Jag ser mig lite som fackbokens försvarare här. Jag vill slå ett slag för den.

Johan:

Inte bara försvara den. För du har ju faktiskt skrivit en fackbok om att skriva fackböcker, så att du går ju faktiskt i bräschen för fackböcker.

Lotte:

Ja precis. Jag har ju jobbat mycket som förlagsredaktör och så för folk som skriver fackböcker och sen så hörde Skrivarakademin av sig och undrade om jag kunde hålla i en fackbokskurs vilket det aldrig hade funnits tidigare där och det hade jag i många år, i Stockholm. Och sen så hörde något förlag av sig och sa, "Men kan du inte skriva en bok om det här? Det finns ju ingen handbok om fackbok skrivande". Så då gjorde jag det och där vill jag också lyfta fram lättheten med att skriva fackböcker. Det är inte så komplicerat faktiskt.

Johan:

Nej, alltså, jag skulle säga att den här boken du har skrivit, Ett, två, tre fackbok!, jag har börjat läsa i den och det är ju en ganska så tydlig manual hur man gör.

Lotte:

Ja.

Johan:

Och framför allt så, du tar ner själva fackbokskrivandet på jorden?

Lotte:

Ja precis.

Johan:

Och avdramatiserar det hela.

Lotte:

Exakt ja, du har fattat grejen med fackbok. Alla kan skriva fackböcker om man har något intressant ämne. Det finns många oskrivna fackböcker kvar.

Johan:

Absolut. Vi ska prata mer om det alldeles, alldeles strax.

Johan:

Vet du Lotte, du sa någonting, ganska precis när du kom hit idag, ett citat som jag tycker var väldigt fint. Skulle du vilja upprepa det här?

Lotte:

Ja. Jag tycker det passar så bra när det handlar om just fackböcker, och det lyder så här, "kunskap är lätt att bära".

Johan:

Kunskap är lätt att bära, det är otroligt fint.

Lotte:

Man kan aldrig kunna för mycket.

Johan:

Absolut int. För du har ju studerat ganska mycket och inte bara skrivande?

Lotte:

Nej precis, jag är ju utbildad lärare och sen har jag läst religionsvetenskap och konstvetenskap och etnologi också. Det har jag haft stor nytta av faktiskt i mina fackböcker, speciellt den kommande fackboken.

Johan:

En kommande fackbok alltså?

Lotte:

Ja, den kommer ut till sommaren på Ekerlids förlag. Det är ett förlag med anknytning till Offerdal faktiskt. Titeln på den lyder "Den heliga hästen i myter och religioner genom årtusenden". I och med att jag själv haft hästar och alltid varit hästintresserad så har jag studerat hästen som sakral symbol, och den finns i de flesta myter över hela världen genom flera årtusenden och i vår världsreligion. Och synen på hästen är förvånansvärt lik också. Det var genom hästen som man kunde ta sig till himlen men också till underjorden.

Hästen var ett medium – allt från shamanerna i Sibirien till Kelterna, och även i många världsreligioner också. Till exempel islam där det arabiska fullblodet, det avlades fram av religiös övertygelse och islandshästen kallades för gudarnas häst. Och det gillar jag, för jag har själv haft tre islandshästar.

Johan:

Ja, det är otroligt fascinerande. När när släpps den här boken säger?

Lotte:

Den kommer till sommaren. Vi håller just nu på med korrektur och omslag och sådana saker, och bilder och så. Att skriva en bok det är fantastisk kreativ process som inte slutar när man har skrivit klart boken.

Johan:

Nej precis.

Lotte:

Ja, det vet ju du, du har ju gett ut en roman, Men ingen fackbok är nu?

Johan:

Ingen fackbok har jag skrivit.

Lotte:

Men vilka fackböcker gillar du?

Johan:

Jättebra fråga! En som jag verkligen fastnade för, det var ju Ålevangeliet.

Lotte:

Jaha, ja.

Johan:

För den har två sidor, eller den har fler sidor, men dels så får vi ju följa författaren och hans relation till ålen –alltifrån när han fiskade ål som barn till att ålen började försvinna i ån där han bodde. Samtidigt så är det ju hur den har använts som mat naturligtvis, men också dess mytologiska symbol i världen.

Lotte:

Ja, det är lite det som jag gör med med hästen, ålen och hästen, man sätter in det i ett perspektiv. Jag tar dock inte med hästen som maktsymbol och som krigsmaskin och så utan jag håller mig till den andliga kontexten.

Johan:

Jag är ju själv uppvuxen på en hästgård och jag var ju tvungen att springa hem på lunchrasterna och mata hästarna, så att jag har ju också med mig hästar från bakgrunden.

Lotte:

Ja, det var faktiskt när mina två hästar, väldigt sorgligt, fick avlivas hastigt i våras som, då bara kom det till mig. "Den här boken ska jag skriva" och nu ja, nu är den skriven. Nu kommer den snart ut.

Johan:

Vänta, i våras? Våren 2022?

Lotte:

Ja just det.

Johan:

Det har varit en väldigt snabb process alltså.

Lotte:

Ja, det kan man säga. Jag satte mig ner och började skriva i maj, och skrev hela sommaren och hösten.

Johan:

Fanns det någon tanke på den här boken innan eller kom den som en blixtnöje från klar himmel?

Lotte:

Ja, jag skulle nog säga det att det kom som en blixtnöje från en klar himmel och så har det varit med de flesta av mina böcker, fackböcker skulle jag säga. Bokidéer kan ju komma på många sätt och jag tror att många människor kanske ni som lyssnar, går runt med lite idéer i skallen, kanske, på böcker ni skulle vilja skriva.

Så jag skulle verkligen rekommendera er att skriva ner och börja tänka lite mer strukturerat kring det i så fall, för det är fantastiskt roligt att både skriva boken och sedan se den när den

är färdig.

Johan:

Och är det så att man har funderingar kring att skriva en fackbok så är ju Lotte Mjöbergs Ett, två, tre fackbok en väldigt bra början. Det ger väldigt mycket inspiration och även förslag på hur man börjar och jag kan inte säga det tillräckligt många gånger, den avdramatiserar väldigt mycket själva skrivprocessen.

Lotte:

Ja, jag tror att om man börjar att strukturera det lite så blir allt mycket lättare.

Jag har haft många som har kommit till mig, på coachningar, och några ringt och gråtit, "jag sitter här med en jättestor textfil på flera hundratusen tecken, det är bara som en amöba som jag inte vet hur jag ska hantera". De har nästan gråtit, men om man börjar lite med fackböcker så kan man ganska tydligt strukturera målgrupp och research och så där, och då blir det mycket lättare.

Johan:

I många umgängeskretsar så finns det ju ofta någon person som man brukar säga att den personen har väldigt mycket onödig kunskap. Vad skulle du säga? Finns det onödig kunskap?

Lotte:

Haha. Nej det skulle jag inte säga nej.

Johan:

Det handlar om målgrupp helt enkelt.

Lotte:

Ja, man har ju så mycket kunskap också som man inte riktigt tänker på. Som speciella termer och så som man bara har för att man är intresserad av något ämne. Det kan vara ålar eller hästar.

Johan:

Ja, det är alldeles riktigt.

Vi ska prata mer om det här om en liten, liten stund och då ska vi även prata om din bakgrund som lärare inom skrivande. Men vi ska också höra vad du har för erfarenheter av förlagsarbete.

Lotte:

Ja, för det märkte jag ju att det fanns ett stort glapp mellan de skrivande människorna och förlagen. Så det har jag hjälpt till att överbrygga.

Johan:

Det ska vi prata mer om.

Johan:

Skrivandet är ju ingenting om det inte finns läsare, och Lotte, du berätta lite grann tidigare om hur det var när du lär dig att läsa, skulle du vilja nämna någonting om det?

Lotte:

Ja alltså läsandet kommer ju alltid före skrivandet, så jag brukar alltid uppmana folk som vill

skriva att läsa mycket och jag kommer ihåg när jag själv lärde mig att läsa. Jag kommer ihåg exakt i ögonblicket, i skolan i Växjö och Bäckaslövskolan hos fröken Pia Frisk, när två krumelurer alltså, två bokstäver tillsammans bildade något tredje, och lade man till en fjärde så blev det ännu större. För mig det var som en aha-upplevelse, att gå ut i ett stort universum som var fantastiskt att få upptäcka.

Johan:

Och då börjar du med någon av de här första läseböckerna?

Lotte:

Ja Li och Lo, någon av våra lyssnare kanske hade den?

Johan:

Ja, den är nyhet för mig. Jag kände inte till Li och Lo.

Men vad vilken bok läser du just nu då?

Lotte:

Och jag läser en fantastisk spännande bok, en roman. För jag är inte enbart inne på fackböcker. Jag läser mycket gärna skönlitteratur och poesi. Just nu läser jag Björnjägarens döttrar av Anneli Jordahl, jag tror hon har någon Östersunds-anknytning.

Johan:

Det har hon, hon är ju född här i Östersund och sen vet jag inte hur länge hon blev kvar i länet. Hon bor inte i länet just nu, men ja, hon är härifrån ursprungligen.

Lotte:

En fantastisk bok, mustig och rolig. Så den kan verkligen rekommenderas. Jag är med i en bokklubb, och det är väldigt roligt att diskutera böcker tillsammans, alla ser ju olika saker i en bok.

Johan:

Ja, visst är det så?

Man kanske kan nämna det också, om någon blir intresserad. Man kanske höja ett litet varningens tecken att det kan vara ganska grovt språk i den boken, så det får man vara beredd på.

Lotte:

Ja, du har läst den?

Johan:

Jag har läst den.

Lotte:

Vad tyckte du?

Johan:

Jag tyckte den var fantastiskt. Det här porträttet av karaktärerna och det känns som att hon inte har haft någon censur alls när hon har skrivit den.

Lotte:

Men du får inte berätta slutet, för jag är inte där ännu.

Johan:

Absolut inte. Men en sak som jag tänkte på när jag läste den, att som förlagsredaktör så bör man kanske ha funderat en och två gånger innan den här boken gavs ut, men du har ju erfarenhet av förlagsarbete?

Lotte:

Oh, ja. Jag jobbade i många år på den här Natur och kultur, som förlagsredaktör, och på studentlitteratur som har sitt säte i Lund. De jobbar jag fortfarande åt på distans, som förlagsredaktör, men då med fackböcker.

Johan:

Och även om många som lyssnar är skrivande personer och rent utav utgivna författare, så, vad en förlagsredaktör gör, det kan vara lite av ett mysterium för många?

Lotte:

Ja verkligen. ibland när han har sagt, "jag är förlagsredaktör", så säger folk "vad är det, behövs det? Jag har ju skrivit klart boken?". Men det är ju en enormt lång process till en färdig, fysisk, bok att hålla i handen.

Johan:

Visst är det så.

Lotte:

Och alla delar är ju till för att hjälpa och lyfta författaren och manuset så att allting ska funka ännu bättre, och sälja ännu mer såklart. För förlagen vill ju också sälja, det är ju det.

Johan:

Finns det någon bok som du är särskilt stolt över och har gett ut som förlagsredaktör?

Lotte:

Det var en bra fråga. Det måste jag nog tänka lite på. Jag har jobbat med rätt många böcker faktiskt, men det är en sak som är väldigt roligt är att snickra till titeln, så att den blir riktigt bra. Det gillar jag.

Johan:

Okej. Så när man kommer med en färdig bok så är det inte säkert att man får ha den titeln man vill?

Lotte:

Nej, ofta är det ju en arbetstitel. Nej, det har vi rätt många åsikter om, men vi jobbar fram det tillsammans och bollar och så där.

Johan:

Så att skriva och ge ut en bok, det är inget ensamarbete utan det är teamwork?

Lotte:

Ja. Själva skrivandet får man ju, själva första utkastet, det gör man ju på sin kammare. Men sen är det väldigt mycket teamwork och det är väldigt roligt och kreativt. Det brukar funka

väldigt bra mellan författaren och redaktören. Jag har aldrig varit med om några problem.

Johan:

Nej, och nu jobbar du med studentlitteratur?

Lotte:

Ja, och där jobbar jag med böcker inom pedagogik. Jag är ju utbildad lärare också.

Johan:

Just det, och utöver det, du är utbildad lärare och du har ju kurser i skrivande.

Lotte:

Ja det blev som en naturlig följd faktiskt av det här. Jag var i flera år på Skrivarakademin i Stockholm och hade kurser i fackbokskrivande, jag tyckte det blev lite för jobbigt dock att börja pendla hela tiden mellan Stockholm och Offerdal, så jag har haft flera kurser på Birka här, Birka folkhögskola. Och jag jobbar också åt Jengel förlag, också ett jämtländskt förlag. Vi var i Portugal i höstas faktiskt, så hade vi skrivarkurs. Det var härligt, vi ska ha en i i höst igen om ni är sugna på att åka med Jengel förlag. De ger ju ut jämtlandicka –där ska böckerna ha någon jämtländsk anknytning.

Johan:

Ja precis. Det låter som att du jobbar hela tiden.

Lotte:

Nej, jag har ju haft mina hästar också, men tyvärr fick jag ju ta bort dem väldigt hastigt för ett år sedan så, och vi bor ju på en gård som är i stort renoveringsbehov. Jag glömde säga att jag undervisade ju i skrivande på Mittuniversitetet också, kreativt skrivande. Men det är roligt! Jag känner att, att få hjälpa folk vidare och förmedla skrivande. Det är jätteroligt, så det handlar inte enbart om mitt eget skrivande utan det är faktiskt lika roligt, till och med ibland ännu roligare att hjälpa folk när man ser den där glimten i ögonen och de kommer på något. Då vet ju jag redan innan exakt hur jag skulle vilja ha det, men jag ler åt dem så att de själva förstår det. Det är jätteroligt.

Johan:

Ja, det förstår jag och, kunskap är lätt att bära.

Lotte:

Kunskap är lätt att bära, alltid.

Johan:

I dagens avsnitt av Litteraturresan så har vi alltså haft besök av Lotte Mjöberg, representant för Krokoms kommun från Offerdal, och vi har pratat om fackböcker och fackböckerna betydelse. Lotte Mjöberg, det var fantastiskt och roligt att ha dig här.

Lotte:

Tack.

Johan:

Nu tar vi lite kaffe, va?

Lotte:

Ja, du är klockan är ju faktiskt två minuter i elva så det blir perfekt med lite 11-kaffe nu.